

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 911.

CHICAGO, ILL., 26. FEBRUARJA (February 26), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

POPAČEVANJE ZGODOVINE V ŠOLSKIH KNJIGAH.

“Ljudske šole v vseh deželah sveta se vporablja za negovanje pretiravajočega nacionalizma. Ameriški ljudskošolski sistem se od francoskega, nemškega ali japonskega v tem oziru nič ne razlikuje. Naša administracija javnega šolstva dovoljuje trgovskim komoram in rotary klubom določati merila resnice. In tako se naše šolske zgodovine bolj in bolj napolnjujejo s pripovedkami o slavnih činih starodavnih polbogov, kar naj bi bila zgodovina; in naše učne knjige slikajo ameriško konstitucijo kot nekako božje razodetje z gore Sinaj osemnajstega stoletja . . . Šolske zgodovine, v katerih se falsificirajo dogodki, nanašajoči se na zgodovino te dežele, in čini ter delovanja oseb z namenom zadostiti pretiravajočemu nacionalizmu, goje strasti sovraštva tukaj in razpoloženje za vojno z drugimi deželami . . . Politicar, ki zakriva svoje prave namene z zastavo s katero apelira na patriotizem, igralec, ki reši slabo igro s tem da prinese v kritičnem momentu na pozorišče zastavo, industrialni kapitan ki neguje skrajni nacionalizem zato da odvrta pozornost ljudi od ekonomskih problemov, in časopis ki igra na tipke žingoističnega nacionalizma — vsi ti so podporniki in gojitelji škodljivega nacionalizma in sovražniki pravega patriotizma . . .”

Tega ni govoril socialist, ampak profesor Carleton J. H. Hayes iz Columbia univerze pred članicami Lige volilk v Chicagi, katerim je predaval o potvarjanju zgodovine v šolskih knjigah.

Razen njega so govorili v istem klubu pred pet sto izbranimi osebami drugi profesorji zgodovine, vsi v enakem smislu kakor C. J. H. Hayes.

Za socialiste ni to nobeno razkritje. Borili smo se proti potvarjanju zgodovine — ne samo proti potvarjanju zgodovine v šolskih knjigah, ampak proti potvarjanju zgodovine sploh, od kar se je pojavil naš pokret. Zgodovinarji, ljubeči resnico, prežeti socialističnih idej, so jo popravili in podali svetu zgodovino kot je v resnici. A ta ne doseže otrok v ljudskošolskih klopih. Tja pride zgodovina, kakor jo tolmačijo trgovske komore, industrialni kapitani, militaristi in bigoti.

Komaj pride otrok v šolo, že izve, da je ni boljše dežele na svetu razen ameriške, večjih mož v zgodovini kot so ameriški, ne boljšega, pravičnejšega ljudstva kot je ameriško, ne slavnnejše armade kot je ameriška, in še predno gre v šolo mu pripovedujejo, da ameriška armada še ni bila nikdar tepena. Potem se to vleče iz razreda v razred, v višje šole, in se nadaljuje v časopisju, na shodih, v paradah itd. Amerika je najkulturnejša dežela na svetu, najbogatejša, najmodernejša itd. itd. Vsak Amerikanec, produkt take vzgoje, ne samo mrzi ampak sovraži vse kar je tujezemskega. Zanj so Zedinjene države svet, vse drugo je žungel, naseljen z barbarskimi ljudstvi.

V drugih deželah uče podobno. V avstrijskih šolah npr. smo le malo izvedeli o Ameriki, njeni veličini ter njenih slavnih možeh. Poznali smo jo s popolnoma drugega vidika. Izvedeli pa smo, da je ni slavnnejše armade od avstrijske, ne bolj blagega in pravičnega vladarja od avstrijskega, ne večjih poveljnikov, ne mogočnejše države. A Avstrija vseeno ni imela posebne sreče v negovanju avstrijskega šovinizma, ker so ga ji ubijali narodnostni boji. A “avstrijski nacionalizem” je bil vzlic njim močan, kar se je videlo v času vojne celo med ameriškim Jugoslovani iz Avstro-Ogrske.

Šovinizem pa je bil vse drugače razvit v Nemčiji. Kakor danes Amerikanec, je bil do l. 1918 Nemec prepričan, da je ni na svetu dežele ki bi mogla v čemurkoli presegati Nemčijo. Bil je ponosen na svojo slavno armado, na svoje slavne poveljnike, na svojo veliko kulturo! Paradiral je, navduševal se je za očetnjavo in služil v armadi za kajzerja, vero in domovino.

V Franciji ni bilo drugače. Mladino se opaja s slavno francosko zgodovino, zapopadeno v nekdanjem mogotstvu in osvojevalnih vojnah. Francoski muzeji so polni te slave, oziroma spomenikov nekdanje slave. A Francija je tudi danes mogočna, civilizirana, takorekoč centrum sodobne civilizacije. In Francoz ljubi to Franlijo, njeno armado, mornarico, njene velike ljudi.

Japonci so se od zapadne Evrope in poznejše čase od Amerike precej naučili, predvsem, kako se neguje nacionalizem. Današnji japon-

ski šovinizem je natančno tak kakor ameriški, nemški, francoski, poljski itd.

V interesu mogotcev prošlosti je bilo, da so se ljudstva med seboj sovražila, kajti le tako je bilo monarhom mogoče poljubno napovedovati vojne. V interesu mogotcev sedanjosti je, da se sistem, ki ščuje en narod proti drugemu, obdrži.

Ko pridejo otroci iz šole in deklamirajo "patriotične" verze, pripovedujejo o veličini te čudežne dežele, o njenih slavnih generalih, državnikih itd., pomnite, da govori iz njihovih mladih src nacionalizem kakršnega hočejo trgovske komore, industrialni kapitani in militaristi.

Izmed vseh slojev so kapitalisti najmanj resnično patriotični; nobena dežela ni izjema v tem oziru. Kapitalist bo prodal orožje sovražniku svoje dežele, ako se mu izplača. Kapitalist bo v krizi pobegnil iz svoje dežele; ob prvem znaku nevarnosti bo dal svojemu zlatu noge, da bo pobegnilo na varno v inozemstvo.

Kapitalizem pozna samo svoje interese. Nacionalizmi, kot jih on razume, so orodje v rokah kapitalizmov posameznih dežel. Nacionalizem, ki pridiga sovraštvo proti drugim deželam in narodom, je poguben svoji in drugim deželam. Šovinizem je ovira patriotizmu, ovira zbliževanju narodov, ovira socializmu in civilizaciji. To kar pripovedujejo žingoti da je patriotizem, je v resnici veleizdaja nad ljudstvom, ker ga spravlja v nesrečo, medtem ko kapitalisti, zaščitniki šovinizma, bogate.

Pravi patriotizem je v mednarodnem bratstvu in socialni pravičnosti. Te pod kapitalizmom ne bo. Pravi patriotizem bo dobil svojo veljavo samo pod socializmom. Socialisti so nosilci družbe bodočnosti, v kateri ne bo treba potvarjati zgodovine, kajti socialistična družba bo slonela na temeljih resnice, pravičnosti in kooperacije. Širiti nauk o tej družbi bodočnosti je v očeh današnjih in prošlih vlastodržcev veleizdaja, in to je dokaz, da je ta nauk pravičen in da služi pravemu patriotizmu.

Brez posebnega šuma.

Brez posebnega šuma glasujejo legislature raznih držav proti dodatku k ustavi, ki bi dal kongresu pravico regulariti delo otrok v industriji za vse države enako. Kadar morajo kapitalistični interesi agitirati med maso, tedaj se zatekajo k larmi. Če agitirajo v kongresu ali v legislaturah, delajo čisto mirno, da ne zbude mase, katero uspravajo takoj po vsakih volitvah.

Če bi si vsakdo lahko prikrojil socializem po svoje, bi prišli iz znanosti zopet nazaj v utopijo.

Tri struje na konvenciji K. P. P. A.

Ameriško delavstvo je z nestrpnostjo pričakovalo konvencije Konference za progresivno politično akcijo in njenih rezultatov. Clevelandska konvencija KPPA. je sprejela resolucijo, s katero je naložila odboru KPPA., da naj skliče meseca januarja 1925 konvencijo, na kateri se bo razpravljalo o možnostih ustanovitve delavske stranke. Konvencija dne 4. julija je vprašanje ustanovitve stranke odložila za po kampanji. Predsedniški kandidat koalicije, ki se je zedinila zanj v KPPA., je dobil nad pet milijonov glasov. Socialisti, ki vedo iz izkušenj da je treba za zmage malo več kot partedensko kampanjo, nad rezultatom niso bili razočarani. Dokazovali so, da v tako rahli zvezi skupin ki so se izrekle proti predsedniškim kandidatom starih strank, ni nobenega upanja na velike uspehe. Delavstvo se mora za svoje politične boje organizirati v svoji stranki. Ta stranka bo najafektivnejša, ako se ji pridružijo v celoti unije, napredne farmerske organizacije in socialistična stranka. A unijski voditelji, predvsem glavarji železničarskih unij, so bili "razočarani". Kaj je pet milijonov glasov napram milijonom, ki jih je dobil Coolidge? so vpraševali "Čas za ustanovitev stranke, h kateri bi pripadale unije v celoti, ni še tukaj," so govorili po volitvah. Celo obljubo clevelandski konvenciji, da bodo meseca januarja sklicali konvencijo, so hoteli prelomiti, a to se jim ni posrečilo. Radi letnih sej raznih unij, pripadajoče KPPA. je bila konvencija za mesec dni odložena in dne 21. februarja je pričela zborovati. Vršila se je v hotelu Lexington v Chicagi. Prostorna dvorana je bila polna delegatov. Socialistična stranka je imela delegate iz vseh krajev Unije. V petek 20. februarja so imeli konferenco odborniki petnajstih železničarskih unij, na kateri so sklenili, da se konvencije udeležijo, a ustanovitvi nove stranke bodo nasprotovali, "ker čas zanjo še ni zrel."

Ko je konvencija pričela z delom, ji je bilo najprvo pojasnjeno, da ima KPPA. precej obveznosti vsled kampanjskih izdatkov — to je, dolga, ki je nastal z LaFollettovo kampanjo. Razne organizacije so obljubile prispevati svoj del, wisconsinska progresivna delegacija pa je obljubila prevzeti vso odgovornost za v kampanji nastali deficit, ako ta konvencija ustanovi, oziroma se izreče za ustanovitev progresivne stranke v opoziciji proti republikanski in demokratski. Na konvenciji se je nakolektalo od organizacij in posameznikov nekaj nad dva tisoč dolarjev. Obveznosti znašajo še okoli \$6.000.00. V imenu odbora za pregledanje poverilnic delegatov je podal poročilo C. King, socialistični delegat iz Californije. Ko je v seznamu delegatov čital Debsovo ime, je bila Debsu prirejena velika ovacija. Debs je bil delegat soc.

stranke; ostala dva sta bila Morris Hillquit in Bartha Hale White. Ti trije so zastopali ameriško socialistično stranko. Vsaka državna organizacija soc. stranke je imela pravico do dveh delegatov. Tudi precej unij so zastopali socialisti.

Prvi predlog glede točke radi katere je bila konvencija sklicana, je stavil v imenu večine železničarskih unij delegat Schepard. Predlagal je, da naj se ta konvencija izreče proti ustanovitvi nove stranke v sedanjem času. Pretekle volitve so dokaz, je dejal, da se z neodvisno politično akcijo ne more ničesar doseči; kar je ameriško delavstvo doseglo, je doseglo z nestransko politično akcijo.

Njegov predlog je podpiral neki delegat farmarske organizacije iz južnih držav.

Drugo resolucijo, oziroma protipredlog, je stavil socialist Morris Hillquit, kateremu je pričela velika večina delegacije ploskati takoj ko se je dvignil in šel na oder. Jedro njegovega predloga je bilo: Ta konvencija ustanovi stranko, ki se bo imenovala "ameriška delavska stranka". Slonela bo na načelih industrialne demokracije. Njen cilj raditega bo podružabljenje vseh naravnih bogastev in produktivnih ter distributivnih sredstev. Volilnih bojov se bo udeleževala s svojimi kandidati. Pripadale ji bodo unije kot celote, socialistična stranka in druge delavske politične skupine, kooperative itd., ki se bodo izrekle za njen program. Ko bo preliminarno delo za ustanovitev ameriške delavske stranke gotovo, naj se skliče meseca oktobra t. l. prvo konvencijo. Hillquitov predlog je bil podpiran od vseh strani. V svojem govoru je pobijal nazore odbornikov železničarskih unij in jih vpraševal, kedaj mislijo da bo čas zrel za osamosvojitve ameriškega delavstva na političnem polju.

Hillquitov govor je bil impresiven. Njegova izvajanja so zadela v živo in iz ploskanja bi človek sklepal, da je vsa delegacija socialistična.

Tretji predlog je stavil znani progresivec in voditelj odbora osemindesetih Hopkins. Ta je bil za ustanovitev progresivne stranke, ki bi sestojala iz lokalnih in državnih organizacij, to je iz posameznikov, pripadajočih tem lokalnim progresivnim organizacijam. Hopkinsova stranka bi bila nekaj takega kot Rooseveltova l. 1912. Unij kot takih ne bi sprejemala. H. F. Nickerson iz Wisconsinu je predlagal, naj predsednik imenuje odbor sedmih članov, ki bo izdelal provizorični program in formo nove stranke, ki naj se bo imenovala progresivna in ki ne bo vključevala organizacij, ampak posameznike. Nickersonov predlog je glede forme nove stranke soglašal s Hopkinsom.

Potem se je pričela diskuzija, ki je trajala pozno v noč. Odborniki železničarskih unij in drugi so se opravičevali, da nimajo sposobnosti Hillquitovega oratorstva, zato "ne morejo govoriti tako prepričljivo." Na svoji strani niso

imeli več kot kakih trideset delegatov. Ko je pričel govoriti Debs, je dejal, da se gre tu le za vprašanje, kakšna naj bo nova stranka: razredna ali "progresivna". Govoril je tri četrt ure in dejal, da more biti vsaka stranka samo eno: ali delavska, ali pa kapitalistična. Dejal je, da ne dvomi v odkritosrčnost progresivcev, in nato dodal, da so vse stranke v Ameriki "progresivne". Nobena ne pravi, da je reakcionarna ali kapitalistična. Vse so "ljudske stranke" in vse trdijo, da zastopajo interese "vsega ameriškega ljudstva". Voditeljem železničarskih unij je dejal, da ne morejo biti "nestranski strankarji". Nestranskarstva v politiki ni. Tolmačil jim je, da so Rockefeller, Morgan, Gary itd. razredno zavedni in delavci se od teh kapitalističnih mogotcev lahko kaj nauče — predvsem, od njih se lahko nauče, kaj je razredna zavednost. Kakor Hillquitu, je delegacija pazno sledila tudi Debsovemu izvajanjem in mu jih odobravala. Ako bi se glasovalo z dviganjem rok, bi socialisti obračali to konvencijo po svoji volji. A število delegatov ni vselej dokaz razmerja sil. Železničarske in druge zastopane unije so imele le malo delegatov, a ti so zastopali unije, njihova glasila in njihove blagajne. Brez unij ne more biti ameriške delavske stranke, kot si je socialisti predstavljajo. Večina delegatov, ki bi se na tej konvenciji izrekla za ustanovitev delavske stranke, ne bi mogla prisiliti zastopanih unij, da se pridružijo delavski stranki. Zanje so bile le nekatere posamezne premogarske unije, unije oblačilne industrije ter posamezni unijski lokali, ki pa so že danes več ali manj aktivni v soc. stranki. Progresivci, ki so prišli na konvencijo z namenom da pomagajo ustanoviti stranko, so nasprotovali Hillquitovemu predlogu iz razloga, da bi bila taka stranka kontrolirana od organizacij, in to še od razrednih organizacij. Argumentirali so, da ogromna večina ameriškega ljudstva ne pripada nobeni teh organizacij, katere bi kontrolirale delavsko stranko; tisoče in tisoče progresivcev v Iowi, Wisconsinu itd., hoče novo stranko, a ti ne pripadajo unijam. Nova stranka mora biti torej tvorba organizacij, ki bodo bazirane na geografskih enotah. Socialisti bi na konvenciji te progresivce lahko preglasovali, a teh elementov bi s tem vendar ne dobili v svojo stranko. Napak, ki jih je delala Workers' Party na čikaški konvenciji farmarske-delavske stranke l. 1923 in na šentpavelski konvenciji l. 1924 socialistična stranka ni mislila in ni hotela ponavljati. V dobi sodelovanja s KPPA. so dobili socialisti priložnost govoriti ljudem, s kakršnimi drugače ne bi prišli v dotiko. In to je bil za našo stranko uspeh. A prisiliti vodilne kroge v stranko kakršno hočemo mi kot socialisti, tega ne moremo. Moremo pa pridobiti v našo stranko tiste, ki bi hoteli pristopiti v ameriško delavsko stranko. In v tem je bodočnost socialistične stranke. Vsi, celo konservativni odborniki železničarskih bratovščin so priznali, da se bo ameriško delavstvo enkrat

res združilo v svoji politični stranki, ampak "sedaj čas še ni zrel".

Poročila o konvenciji KPPA. v kapitalističnemu časopisju so bila zelo konfuzna. Njihov namen je pač bil napraviti vtis, da je ameriško delavstvo proti svoji stranki, z drugimi besedami, da hoče pripadati republikanski in demokratski stranki.

Seje KPPA. in drugih organizacij so se nadaljevale v soboto ponoči, v nedeljo in v ponedeljek. V torek je zborovala illinoiska KPPA. Izredna konvencija soc. stranke se je vršila v ponedeljek, v torek je bila konferenca članov eksekutive soc. stranke, tajnikov narodnostnih federacij, socialistične mladinske lige in odborov eksekutive illinoiske soc. stranke. V petek 20. februarja pa je zborovala eksekutiva in delegacija soc. stranke, da se je zedinila za enoten nastop na konvenciji KPPA.

O zaključkih konvencije KPPA. in socialistične stranke bomo pisali v prihodnji izdaji.

Izid volitev v eksekutivo U. M. W. of A.

Volitve v eksekutivo premogarske unije (United Mine Workers of America) so izpadle v prilog reakcionarju John L. Lewisu, kljub temu da je tekom zadnjih predsedniških volitev odprto podpiral republikansko stranko in agitiral za sovražnika unijskega delavstva Calvin Coolidge in "generala" Dawesa.

Na glasovnici sta bila dve kandidatski listi, ena ki jo je postavila sedanja mašina, in progresivna. Za slednjo se je zavzela posebno Workers' Party, dasi ima s svojimi progresivci (npr. Capellini) precej slabe izkušnje. Radi intrig in razdorov med progresivnim delom premogarjev njihov nastop ni bil dovolj organiziran, kljub temu so dobili opozicionalni kandidatje mnogo glasov.

Rezultat je sledeči:

Za predsednika:

John L. Lewis, sedanji predsednik 136,209 ½
George Vojzey, kandidat opozicije 62,843

Za podpredsednika:

Philip Murray, kandidat "mašine" 126,800 ½
Arley Staples, kandidat opozicije 66,038

Za tajnika-blagajnika:

Wm. Green, kandidat "mašine" 138,977 ½
Joseph Nearing, kandidat opozicije 51,686

Wm. Greenu, katerega je eksekutiva A. F. L. izvolila za Gompersovega naslednika, je Lewis imenoval namestnika za urad blagajnika, ki ga je imel v uniji premogarjev.

Lewis je v uniji še mogočen faktor. A tudi opozicija proti njemu je močna. Zmagala bi najbrž že pri zadnjih volitvah, če ne bi Lewisu igrali v roke neodgovorni "ekstremisti", ki so oslabili enotnost progresivnega gibanja v uniji.

"PROLETAREC" PRED 20. LETI

("Proletarec" meseca februarja 1906, 2. številka.)

"Proletarca" namen je v ljudstvu obuditi voljo, da se naj vsak posameznik zaveda svoje samostojnosti povsod; da naj bo vsak posameznik svoj samostojnik v raznih slučajih, ki jih danes prevzemajo iz dobičkarije razni agentje, ki menijo da je to njih poklic — v svoje področje.

Namen drugih listov pa je, da se ljudstvu ne pokaže register znanosti, da se mu ne da prilike do volje k samostojnosti in neodvisnosti, da se to ljudstvo ne uči plavati; temveč, sami se hočejo pokazati za dobrodušni faktor v podobi "rešilnih čolnov", v podobi je-robstva! To je-robstvo, ki bazira na neosamosvojitvi mase, je sredstvo do brezdelne eksistence in prilika do sleparstev. Osvobodimo se ga!

"PROLETAREC" PRED 10. LETI

("Proletarec" št. 440, dne 15. februarja 1916.)

Okrog sveta.

Zadnja vladna statistika o otroškem delu je sestavljena za leto 1910 in izkazuje 1,990,325 otrok izpod 15. leta, ki so delali za zaslužek. V tovarnah jih je bilo 203,142, v rudnikih 17,667, v poljedelstvu 1,529,996, kot raznašalci listov, posli v pisarnah, za varstvo otrok (!) itd. jih je bilo zaposlenih 338,419. V državi Illinois jih je bila na delu 56,510, od teh 241 v rudnikih, v Pennsylvaniji pa jih je bilo le v rudnikih kar 8224. — To se imenuje ljubezen do mladine.

Švicarska vlada je sklenila razpisati četrto vojno posojilo v znesku 100 milijonov frankov po 4 in pol odstotkov. Švica je nevtralna. In kljub temu.

Tudi na Angleškem nadomeščajo ženske moške pri delu. In sicer velja to za tisto delo, ob katerem se razblinijo vse galantne fraze o nežnem spolu v nič. S to "ljubeznivo" uljudnostjo so vedno opravičevali nesposobnost ženske za politiko, ki je preumazana za žene in dekleta. Angleška vlada je prišla do zaključka, da more le tedaj njena industrija izdelati dovolj streliva, če pomnoži izučene delavce z napol izučeniimi, z neizučeniimi in — z ženskami. Za fabriciranje bomb in granat niso ženske prenežne. Kdo se bo upal trditi, da so prenežne za volitve?

Na Angleškem je prisilna vojaška služba postala zakon. To je neizogiben razvoj vsakega profesionalnega, vsakega monarhističnega ali kapitalističnega militarizma, če pride resna ura. To so dejstva, iz katerih je treba črpati nauk.

Iz Bukarešta poročajo, da je Rumunska vpoklicala novince letnika 1896. Pri vojakihi bodo samo nekaj tednov, da se bodo površno izvežbali, potem jih bodo pa poslali domov. Če bo res!

Socializem hoče iz tistih, ki so danes slabi, napraviti močne. Z znanjem jim kaže in odpira pot do moči. Z močjo si morajo pa priboriti svoje pravice.

ANGELO CERKVENIK:

SKOZI MEGLO

(Nadaljevanje.)

Zapored sta se pojavljali v njeni razgreti glavi ti dve vrsti miselnih skupin; zapored sta tirali njene misli v skrajno napetost, tako napetost, da si je marsikrat v poznih nočnih urah stiskala glavo z rokama, gledajoč pred seboj na zaprašenih, z blatom pomazanih tleh svoje rdeče bele možgane razprskane, mrtve, prav narahlo trepetajoče . . .

Mesec za mesecem je mineval, njeno duševno stanje pa je postajalo vedno neznosnejše. Ni se mogla rešiti iz labirinta blodnih prividov; zaman je poskušala čitati, pisati, delati. Komaj je prečitala eno samo stran, pa ni prav nič vedala o vsebini in je mehanično izpustila knjigo iz rok.

Marčič se ni več vrnil v Wels. Včasih se ji je dobro zdelo da ga ni, včasih pa je zahrepenela po njem. Kakor da bi ji bil tisti usodni dan odvzel del bremena, tako se ji je dozdevalo. Še bolj bi se bila rada razbremenila. Ni se pa zavedala, da je bilo ravno nasprotno res, ni se zavedala, da je ravno tisti dogodek pritrjal njeno duševno stanje skoraj do neozdravljivosti. Preteklost, ki bi bila mogla popolnoma zamreti, se je razširila na več ljudi; svoje polje je po obsegu povečala.

* * *

V oktobru se je odločilo.

Dr. Kreutz, zdravnik v Welsu je stanoval nad slaščičarno in je mnogokrat govoril z Olgo. Všeč mu je bila; a še bolj ga je zanimalo tisto, kar je to mlado dekle zakrivalo v sebi. Spoznal je, da mora živeti v njej svet poln občutkov in misli, ki jih ne more ali noče nikomur odkriti.

Dr. Kreutz je imel sina, ki je bil častnik pri mornarici. Prve dneve oktobra je prišel na dopust, kakor vsakikrat, ko se je vrnil iz kakega daljšega potovanja. Bil je lep, postavno vzraščan mož s popolnoma črnimi lasmi in nebeškomodrimi očmi. Zavedal se je svoje lepote. Njegova preteklost pa ni bila ravno lepa in v Welsu ni bil na dobrem glasu. Izogibale so se mu — vsaj na videz — vse dame; gospodje so tudi le neradi sedeli v njegovi družbi. Kljub temu pa je imel v Welsu mnogo oboževalk. Pred tremi leti je bil nekdo ubil v hotelu "Elephant" lepo, mlado sobarico. Trdili so, da jo je ubil on; zakaj in kako se je moglo to zgoditi, tega ni vedel nihče, toda prav zatrdlo so bili vsi prepričani, da jo je ravno on umoril. Presedel je lep čas v preiskovalnem zaporu. Dokazati pa mu niso mogli ničesar; dobil je popolno zadoščenje: zopet se je postavljaj v častniški uniformi po Welsu.

Prvo jutro, ko je prišel na dopust, je vsto-

pil v prodajalno in ostal na vratih. Zagledal se je v Olgo ter se pomenljivo nasmehnil. Olga ga je opazila in spoznala; saj je to bil mož, ki bi ga spoznala med tisoči na prvi pogled, mož, ki se je po svoji surovosti in v mnogočem drugem zelo razlikoval od drugih moških, kar jih je poznala. Nemo ga je gledala. Razumel je položaj ter pristopil.

"Tisto le torto tam, čokoladno, da, prosim, gospodična; lani vas še ni bilo tukaj! Skoraj gotovo niste Nemka. Videti vam je, da ste tujka!"

Z nožkom je rezal torto in jo nabadal na majhne, pozlačene vilice.

"Nisem."

To besedo je izpregovorila ter se oddaljila v pekarno. Kreutz se je malomarno in surovo smejal in vprašal gospo, koliko časa je Olga že v Welsu. Povedala mu je in že marsikaj drugega, pred vsem o njenem čudnem in nejpomljivem vedenju.

Zvečer jo je mladi Kreutz pričakoval pred vrati ter hitro stopal za njo. Slišala je korake za seboj. Nejasno je opazila njegovo dolgo postavo. Hitel je. Dohitel jo je.

"Nera, Nera!"

Prav tiho jo je poklical.

"Ne kliči me tako!"

"Kakor hočeš, golobček moj."

"Pusti me, ne stopaj mi s svojo okrutno nogo na vrat, pusti tek mojega življenja, naj teče določeno mu pot!"

"Jaz sem tek tvojega življenja, jaz dajem smer, določeno smer teku tvojega življenja. Saj to ni tvoje življenje, kaj ne, golobček, kaj ne? Ni? Tvoje življenje je bilo?"

"Ni ga bilo, moje življenje je!"

"Smešno, spoznaj vendar, da to ni tvoje življenje; pripoznaj, da se dolgočasiš. Kako smešno! Kakor da bi mogla živeti riba brez vode!"

"Brez vode ne, brez umazane in smradne mlakuže pa, Alfred!"

"Postati hočeš tohej poštena; poročiti se hočeš, mogoče bogato, grofovsko!"

"Poštena? Ne! To prepuščam tvoji neumni sestri, zapomni si, Alfred! In tudi grofa ji prepuščam, ki me hoče požreti s svojimi ostudnoumazanimi očmi. Vse to prepuščam takim poštenim ljudem, kakor so tvoji ljudje. Jaz pa ne maram biti poštena."

Raztogotil se je in ji dal zaušnico.

"Alfred, to zaušnico boš dobil stokrat poplačano!"

Mirno je to rekla, skoraj veselo. Niti sledu žalosti ni bilo v njenih očeh.

"Si pač navajena zaušnic?"

"Navajena, gospod moj!"

Začudeno jo je gledal in ni vedel, če se šali ali misli resno.

(Nadaljevanje.)

Milwauška debata in njen konec.

(Konec.)

Iz poročila o Novakovi izjavi glede nakupa "Slovenije" kot je bilo priobčeno v "D. S." (ponatisnjeno pod tem naslovom v zadnji izdaji Proletarca) ste razvideli, da o izjavi sploh ne piše, ampak edino naglašajo, da je F. Novak "na podlagi neoporekljivih dejstev dokazal vso podlost napadov od strani Mr. Zajca v tej zadevi." Natančno toliko besed je potreboval za opis izjave, radi katere je pozival na debato.

Da bi stvar izgledala res tako kot jo slika čitateljem njegovega lista izven milwauškega mesta, kajti Milwaučanje so bili na debati, dodaja k prej citiranemu poročilu: "Mr. Zajec je skušal odgovarjati na izvajanja svojega nasprotnika, toda navzoči so pokazali v tem trenutku kaj si mislijo o njegovih podlih napadih, s tem da so se dvignili raz sedežev in mu obrnili hrbet . . ."

Kdor je čital "Proletarca" ve, da je F. Zajec sprejel vse pogoje Fr. Novaka za debato, zahteval pa je, da poda Fr. Novak svojo izjavo, radi katere je debato največ hotel, v pričetku svojega prvega govora. Ta pogoj je Zajec predložil potem ko je Fr. Novak insistiral, da hoče podati to "izjavo" na debati. Odbor pa je ugodil Fr. Novaku, oziroma njegovemu zastopniku, in dovolil, da poda Fr. Novak izjavo *PO* debati. Določili so mu 10 minut časa in ravno toliko njegovemu protivniku, če *BO* hotel govoriti. Zajec je odstopil tudi od tega svojega pogoja, ker ni hotel dati nikomur priložnosti preprečiti debato. Kmalu zatem je Kosič v svojem poročilu o predpripravah pisal v "D. S.", da bo debata vodena po tem in tem redu. *PO* debati pa bo podal Fr. Novak svojo izjavo glede "Slovenije" in Zajec mu bo lahko odgovarjal, "če ju bo hotel kdo poslušati." S tem je izdal svoj trik.

Fr. Novak je podal svojo "izjavo". Kakšna je bila, je razvidno iz poročila priobčeno v zadnji izdaji "Proletarca". Fr. Novak je razgrajal, plakal da je mučenik, ki se je veliko veliko žrtvoval, medtem ko so drugi bogateli. Ko je stresel vso ploho konfučnih besed, je pograbil kopo papirja, katerega ni skoro nič rabil, stekel z odra po stopnicah in se pripravljaj na odhod. To je bila njegova, oziroma Kosičeva "strategija". Zmerjaj, potem pa strahopetno odnesi noge in organiziraj svoje verne, da store enako.

Zajec je kljub temu govoril dalj kot par minut. In to kar je govoril Fr. Novaku in njegovim vernim ni bilo ljubo. Ljubo pa bi jim bilo, če se ne bi odzval pozivu na debato.

Ko je Zajec po Novakovem begu z odra "skušal" odgovarjati na izvajanja svojega nasprotnika, je pojasnil, da Fr. Novak še ni nikdar nastopil proti tistim bivšim članom "Radnikovega" odbora, ki so odgovorni, da je afera "Slovenije" sploh prišla v javnost. Bili so bivši urednik komunističnega "Radnika" in bivši člani odbora hrvatske komunistične sekcije, ki so dejali, da se je pri kupovanju "Slovenije" delalo nepošteno. Bili so bivši komunistični prvaki, ki so izjavili, da se je utaborila v "Radnikovem" odboru, oziroma v večini odbora, korupcija. Razpošiljali so cirkularje, na katerih so bile navedene razne obdolžitve proti večini odbora, ki je pristala v milwauško kupčijo, in Fr. Novak ni nikdar protestiral. A protestira proti "Proletarcu"

zato ker je "Proletarec" hotel da "Slovenija", sedaj "D. S.", pove kaj je na stvari. Dolžnost delavskega lista je utrjevati značaje, ne pa negovati neznačajnost in "kupčijski radikalizem." In po polemiki, ki se je vršila med večino in manjšino takratnega odbora hrvatske sekcije kom. stranke, oziroma med funkcionarji "Radnika", se je dalo jasno razbrati, da se gre tu za naveden kupčijski radikalizem. To je nam postalo jasno še toliko bolj zategadelj, ker smo vedeli da se je skušalo v Chicagi pridobiti celo tajnika JSZ., torej voditelja "socialpatriotov", da bi pomagal urejevati slovenski "komunistični" list. Razen njega so vprašali tudi nekatere druge "socializdajalce" v Chicagi, če bi hoteli prevzeti uredništvo namerovanega lista, a nikogar ni bilo, ki bi bil za novo službo pri volji "spregledati", in tako smo čez dolgo časa izvedeli, da so trajala v Milwaukee več mesecev kupčijska pogajanja med Fr. Novakom in par vodilnimi osebami od hrvatske sekcije.

Plakanje Fr. Novaka o žrtvah, ki jih je baje dal pokretu, je farsa. Ako mu je žal ker ni obogatel kot so drugi, čemu ni šel vsaj zadnja leta v "butlegerski" business?

Dejal je, da ga človek kot je Fr. Novak ne more žaliti. Vse njegovo delovanje je odprta knjiga in vse njene strani so čiste. Frank Novak tega o sebi ne more trditi, ako hoče biti v skladu z resnico.

Zajec ni prodajal lot, ne farem, niti ne urejeval buržvaznih in reakcionarnih listov. Ni iskal služb okoli meščanskih političarjev, ampak je delal v rudnikih in tovarnah, in potem pri resnično delavskih listih. Fr. Novak je s tem trikom mislil napraviti dobro potezo, a se je zmotil. In prepričal se bo, da se je zmotil.

Ko je končal Zajec, "ker ni hotel govoriti praznim stenam," se je oglasil za besedo Fr. X. Veranič, bivši lastnik "Slovenije", bivajoč dotedaj v New Yorku, in dejal, da "Slovenija" ni bila nikomur naprodaj za \$800 in če je kdo kaj takega trdil, je trdil neresnico. (Ko je bila ta trditev v "Novem Svijetu", sta molčala oba, Veranič in F. Novak.)

Tako se je končala ta "famozna" debata.

Interesantno je tudi poročilo o nji v "D. S." Zapo padeno je v sledečih besedah, priobčene v "D. S." z dne 29. januarja:

"... Shoda so se udeležili po ogromni večini samo Slovenci; hrvatski sodrugi so baš ta dan imeli več drugih važnih sej v Milwaukee kakor tudi na West Allisu in povrh se je v "Radniku" urinila pomota glede časa.... Kot prvi je govoril F. N. ter predvsem povd aril, da se bo držal določene teme.... Potem je prešel na zgodovino soc. stranke v Ameriki..."

To poročilo je tako prozorno, da iz njega lahko vsakdo, tudi tisti ki niso bili na debati, razvidijo, da se je hotelo z njim zakriti resnico. Fr. Novak se ni držal teme. Člani hrvatske organizacije W. P. so storili kolikor so mogli v agitaciji za udeležbo od svoje strani. V tem ni nič slabega, a pravično ni, ako se hoče to utajiti.

Tudi tisti, ki so Fr. Novaku ploskali, so bili edini v mnenju, da ni bil kos svoji nalogi. Fr. Novakovemu fiasku je par tednov poznej sledil še Kosičev fiasko. Sklical je shod, da bo na njemu "nadaljeval debato," a udeležilo se ga je le petnajst oseb.

Socializem noče nikogar napadati z orožjem. Ali kar si pribori, si tudi ne da meni nič tebi nič vzeti.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

O pokojnem Josepu Matkotu.

GLENCOE, O. — Rojak Joe Matko je dne 11. februarja okoli 12. ponoči v Wheeling Creeku, ko se je vračal od prijateljev, smrtno ponesrečil. Zadela ga je pouljučna kara in potem še avtomobil. Bil je na mestu mrtev.

Pokojni Joe Matko je prišel v Ameriko pred 25. leti iz Nemčije. Nastanil se je v Claridge, Pa. Takoj ob prihodu je pristopil v nemško podporno organizacijo. Bil je soustanovitelj društva št. 7, SNPJ. in društva SSPZ. Ostal jima je zvest član do groba. Ustanovil je tudi klub JSZ.

V času velike stavke premogarjev v Westmoreland County je bil pokojnik eden najagilnejših agitatorjev za pravično delavsko stvar. Ko je bila stavka izgubljena, se je s svojim prijateljem preselil v Wheeling Creek, O., kjer je ustanovil tudi socialistični klub, ki pa ni dolgo obstal, ker so bili naseljenci preveč opojeni s klerikalnim duhom. Večinoma še sedaj mislijo, da je edina naloga socializma uničevati vero in da druge sploh nima.

Pokojnik je bil samec. V tednu ko ga je doletela smrt, je godoval svoj petdeseti rojstni dan. Doma je bil iz Bučke na Dolenjskem.

Pred par leti je čitanje popolnoma opustil. Politiziranje je opustil že v vojnem času. Kadar ni delal v premogovniku, je popravljaval harmonike. Pečal se je tudi s fotografijo. Bil je ob enem "domači doktor" in izdeloval domača zdravila. Ker je bil godbenik in ljubil petje in godbo, je rad zahajal v veselo družbo.

Na drugi konvenciji SNPJ. v Chicagi je bil izvoljen v gl. porotni odbor.

Pogreb je bil civilen, zelo slovesen in z godbo. Tri društva, katerih član je bil, so ga aranžirala. Njegovi sorodniki iz Pennsylvanije so se ga vsi udeležili. Pokopan je bil 14. februarja na pokopališču v Blaine, O. H krsti mu je bilo prinesenih veliko število vencev v zadnji pozdrav. Razen številnih avtomobilev so bile za pogrebce najete dve posebni pouljučni kari. Udeležili so se pogreba rojaki in drugi iz kraja kjer je živel in iz okoliških naselbin Blaine, Barton, Lafferty, Glencoe, Bellaire in drugih.

Ko je bil mlad, je oral ledino na društvenem, strokovnem in na političnem polju v vrstah socialistične organizacije. Ostal bo med nami v častnem spominu, ker si ga je zaslužil.

Nace Žlemberger.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo ob 9.30 dopoldne in vsako četrto soboto ob 7.30 zvečer v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. — Dolžnost vsakega sodruga je, da prihaja redno k sejam in da agitira za pridobivanje novih članov, kajti čimveč nas bo, tem lažje bomo vodili delo za osvoboditev proletarijata iz mezdne sužnosti. — *Tajnik.*

"Proletarec" pred 20. leti v Darragh, Pa.

HERMINIE, PA. — Ko sem dobil v roke prvo številko "Proletarca", sem precej hitro spoznal, da bo to res pravi delavski list ameriških Slovencev. Začel sem ga priporočati svojim rojakom, a pri tem delu sem naletel na velik odpor celo med svojimi znanci in prijatelji. Zastopnik "Glasa Svobode" in dotedaj moj dober prijatelj se je tako raztogotil, da mi je ustavil "G. S." Upravništvo "G. S." je vpoštevalo njegov odlok, dasi sem imel list še plačan. Rad bi vedel, kaj misli ta moj prijatelj danes o razliki med "Proletarcem" in "G. S."

Klub št. 69, JSZ., je bil ustanovljen pred 14. leti. Leta 1917 mu je grozila smrt in ravno sedaj mu zopet preti kriza. Prestal jo bo kakor je druge. Upanje imamo, da postane aktiven tudi na dramskem polju.

Klubov odbor za l. 1925 je:

Matija Arnold, organizator; Anton Zornik, tajnik-blagajnik in zapisnikar. Nadzorni odbor Frank Rahhe in Alois Slebir. — *Anton Zornik.*

Glas s farme v Lisbonu.

LISBON, O. — Malo pozno prihajam z obnovo naročnine. Naročnik Proletarca sem nad štirinajst let in v tem času nisem niti enkrat odstopil iz vrst naročnikov. Rad bi dobil tudi kaj novih, a tukaj ni uspeha. V Lisbonu in Power Pointu so premogovniki zaprti že od zadnjega aprila. Kedaj se bo operatorjem zljubilo obnoviti obrat, tega nam ne povedo. Radi pomankanja zaslужka so delavske razmere tod slabe in to je en vzrok, da je tudi agitacija slaba. Ljudje sicer kritizirajo, posebno tisti ki so mislili da bo s Coolidgovo izvolitvijo prišla prava prosperiteta — veliko dela in visok zaslužek.

Naj vam nekoliko opišem ta kraj.

Power Point z okolico je malo mestece ob dobro tlakovani Lincolnovi cesti (Lincoln Rd.) med Lisbonom in East Liverpoolom. Tu živi kakih dvanajst slovenskih družin in nekaj samcev, ki imajo podporno društvo SNPJ. To društvo pripada tudi "Izobraževalni akciji JSZ.", katero podpira po svojih močeh.

V okolici so farme, nekaj dobrih, nekaj slabih. V okolici osmih milj živi pet slovenskih kmetovalcev. Tukajšnje farme niso kot npr. v North Dakoti, kjer se prideluje le pšenica, ali gotovi kraji v Nebraski in drugih krajih, kjer se prideluje ali samo koruza, rž, ali pa kako drugo žito. Tukajšnji farmerji pridelujejo žita, sočivja in sploh vse pridelke, ki se jih rabi za preživljanje in ako uspevajo v teh krajih. Kakor industrialni delavci, se moramo tudi mi boriti za obstanek. Dela pa imamo vedno dovolj in v tem se razlikujemo od industrialnih delavcev.

Pozdrav naprednjakom, protestnikom iz Clevelanda pa tolažilno besedo.

J. B., kmetovalec.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — *Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.*

Pregled dela in financ kluba št. 1 v letu 1924.

CHICAGO, ILL. — Z začetku l. 1924 je imel klub št. 1, JSZ., 58 članov in članic. Ob zaključku leta jih je imel 68, in vključivši tiste, ki so za nekaj mesecev zao- stali s prispevki, 75 članov in članic. Tekom leta je pristopilo dvajset članov in članic. Ker socialistični klubi niso podporna društva, so stanovitni v njih le tisti člani in članice, ki se pogloblje v socialistično delo. Drugi odpadejo.

Finančno poročilo kluba št. 1 za leto 1924 je sle- deče:

DOHODKI:

Članarina	\$ 298.75
Pristopnina	5.00
Konvenčni fond JSZ.	72.40
Konvenčni fond soc. stranke	40.00
Prispevki Y. P. S. L. (Soc. mladinska liga)	.50
Literatura in listi	42.00
Obresti od vlog	19.06
Za prodane vstopnice drugih organizacij	20.25
Za izposojene knjige iz klubove knjižnice	3.85
Za podporo Proletarcu	3.80
Organizatorični fond soc. stranke	5.25
Dohodki priredb	3,352.94
Razno	35.62

Skupaj	\$3,899.42
Prenos od l. 1923	1,148.40

Skupaj	\$5,047.82
------------------	------------

IZDATKI:

J. S. Z. za članske znamke	\$ 216.00
Konvenčni fond JSZ.	72.10
Izobraževalna akcija JSZ.	30.00
Podpora "Proletarcu"	157.30
Literatura in časopisje	144.65
Prispevki za kampanje in podpora soc. in po- možnim organizacijam	89.44
Stroški s priredbami	2,473.91
Upravni stroški	85.90
Za vstopnice drugim organizacijam	20.25
Razno	27.20

Skupaj	\$3,316.75
------------------	------------

Blagajna 31. decembra 1924	\$1,731.07
--------------------------------------	------------

DRUGA IMOVINA:

Predujemi na dvorano	\$ 100.00
Članske znamke	11.50
Knjižnica	275.00
Potrebščine za oder in razno	156.18

Skupaj imovine	\$2,273.75
Obveznosti	41.50

Čista imovina dne 31. decembra 1924.	\$2,232.25
--	------------

V preteklem letu je imel dramski odsek kluba št. 1 samo tri večje predstave: vpriporil je 10. februarja ko- medijo "Velika repatica", dne 6. aprila S. Tučičevo dramo "Golgota" in dne 9. Novembra Tolstojev "Moč teme". Dne 18. maja je ponovil "Moč teme" pod avspi- cijo kluba št. 45 v Waukeganu. Dne 31. decembra je imel običajno Silvestrovo zabavo. Predavanja je imel

sledeča: dne 8. februarja o italijanskem fašizmu (pre- davatelj J. Pippan); 22. februarja "Priče organske evo- lucije" (Ivan Molek); 6. marca "Razvoj parlamentari- zma v Angliji" (Antoh Slabe); 28. marca "Iz astrono- mije" (Jože Zavertnik); 11. aprila "O kampanjah za gradnjo slovenskega doma v Chicagi" (referat podal F. Zajec); 9. maja "Akcije za ustanovitev ameriške de- lavske stranke" (F. Zajec). Razen teh predavanj je imel klub več diskuzijskih sestankov, na katerih se je razpravljalo o raznih dnevnih vprašanjih in problemih tikajoči se ameriškega in drugega socialističnega gi- banja.

Klubovi člani in članice so aktivni tudi izven klu- bovega delokroga. Vsa podporna društva SNPJ v Chi- cagi razen dveh (So. Chicago in Pullman) pripadajo Izobraževalni akciji JSZ. in istotako društvo SNPJ. v Ciceru.

Klub, člani in članice kluba ter naši simpatičarji v Chicagi so prispevali tekom preteklega leta nad če- trtino od celokupne vsote nabrane v podporo Proletar- cu po vseh Zed. državah.

S pomočjo aktivnih, požrtvovalnih članov in čla- nic je klub tudi v prošlem letu dosegel s svojim delom ne samo moralen ampak tudi gmoten uspeh.

Klubova zbirka iger je otvorjena tudi prosvetnemu odseku JSZ., da ustreza z njo društvom Izobraževalne akcije in klubom, kadar žele primernih iger.

Klubova knjižnica posojuje knjige članom in ne- članom. Prvi plačajo 5, drugi 10c od vsake izposojene knjige.

Klub je sodeloval in sodeluje pri vseh akcijah o- krajne socialistične organizacije. Aktiven je v vsaki volilni kampanji.

Kar klub št. 1 posebno potrebuje, je več aktivnih članov in članic, kot jih ima sedaj kajti polje za delo je obširno. Vsi, ki ste pripravljeni sodelovati pri politi- čnem in prosvetnem delu, pristopite v našo organizaci- jo. — Chas. Pogorelec, tajnik.

Dramske predstave in predavanja kluba št. 1.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 1. marca bo dramski odsek kluba št. 1 vpriporil v dvorani Č. S. P. S. zani- mivo Finžgarjevo delo "Razvalina življenja", ljudska drama v treh dejanjih.

V nedeljo dne 19. aprila vpripori "Kirke", verižni- ško komedijo v štirih dejanjih.

V petek dne 27. februarja bo predavanje v gornji dvorani SNPJ. Glejte naznanilo na drugem mestu v tej izdaji.

V petek dne 13. marca bo predaval J. Oven o slo- venski literaturi.

O solnčnem sistemu bo predaval F. S. Tauchař v petek dne 27. marca.

Zanimiv bo tudi referat, ki ga bo podal dne 10. aprila Chas. Pogorelec o nasprotniškem časopišu.

Kakšna mora biti delavska organizacija v Ameri- ki, da ima delavstvo koristi od nje? To je predmet, o katerem bo govoril Jože Zavertnik v petek dne 24. aprila.

Jo vsakem predavanju vprašanja in diskuzija.

Torej prihodnji petek dne 27. februarja na preda- vanje v dvorano SNPJ. in v nedeljo 1. marca v dvorano ČSPS., kjer bo vpriporjena drama "Razvalina življe- nja". — P. O. kluba št. 1.

“Premalo duševne hrane”.

(Sledeče pismo ni bilo poslano za objavo, a ker se nam zdi zanimivo ga priobčujemo.)

GREENSBORO, PA. — Danes se zopet oglašam s temi vrsticami in vam pošiljam vsoto za koledarje in zaostalo naročnino za “Proletarca”, katerega mi ne pošiljajte več.

Ne mrzim tega delavskega lista, dobim pa iz njega premalo duševne hrane. Ne simpatiziram z nobenim listom v Ameriki, najsi ima tako ali drugačno krinko, ker vidim povsod le to proketo ostudno blatenje.

Človek bi ničesar ne rekel buržvaznim časopisom, ker oni se drže prokletega starega gesla “zob za zob!”

A mi ki stojimo kot zora na nebu, čisti in pravični, ter kažemo pot milijonom, posnemamo to kar poraja prokletstvo že tisočletja.

Oprostite, da sem tako predrzen, a človek ki ljubi resnico in odkritosrčnost ne more govoriti drugače. Zato se ne smete čuditi, da članki, podlistki in podobno kar napišem za razne liste zleti po večini v koš.

Ako imam še kake obveznosti do vas, prosim za račun. Prosim tudi, da mi sporočite, kako velike nagrade se izplačujejo pisateljem v Ameriki.

Smo vseeno prijatelji, kajne? Malo kritike pa mora biti. S pozdravom, *Josip Rodica*.

Da, vseeno smo si lahko prijatelji! Strinjamo se: Kritika mora biti! Škoda, da ni Proletarec odsežnejši. Nudil bi na večih straneh več duševne hrane. Sicer pa, kaj je duševna hrana? O tem se mnenja križajo. To kar smatramo mi za duševno hrano in kar TUDI JE duševna hrana, smatrajo nazadnjaki, pa tudi nepoučeni ljudje za zavajanje, slepljenje in mogoče celo za blatenje.

J. Rodica ne simpatizira z nobenim listom v Ameriki. Ne vemo, da-li misli samo slovenske ali sploh vse ameriške liste. To mnenje je slabo za liste, mogoče pa je tudi, da postavlja v čudno luč tistega ki ga je zapisal.

Kaj je blatenje? J. Rodica ga vidi povsod. Človeška družba pač gazi po blatnih cestah, pa se vsakega prime nekoliko prahu ali blata. Ni pomagati, kajti po tem blatu gazimo že tisočletja, kot povdarja avtor gorajšnjega pisma. Sicer pa ne soglašamo z njim. J. Rodica nam ne bi mogel dokazati, da koga “blatimo”. Tega ni v pismu niti poskušal. Mi smo uverjeni, da ne blatimo nikogar, pač pa kritiziramo po zasluženju, kot nam velja naša vest. Če kdo misli da blatimo in to trdi, smatramo mi take trditve za “blatenje”, in upamo, da nam je vsaj toliko dovoljeno.

Odkritosrčni in resnocoljubni ljudje nam ugajajo. A vseeno se čudimo, ako je imel J. Rodica kljub resnocoljubnosti to nesrečo, da so njegovi spisi leteli po večini v koš, kakor omenja. Katerim listom jih je pošiljal, mi seveda ne vemo, a “Proletarcu” jih ni. Poslal je to pismo, in evo ga! Naročnik “Proletarca” je bil nekaj nad leto dni.

Kako velike nagrade se izplačujejo pisateljem v Ameriki? Kako to mislite, ali samo slovenskim v Ameriki ali ameriškim sploh? Slovenski navadno pišejo za “boglonaj”, včasih pa ta ali oni tudi zasluži kak “ekstra tolar”, morda celo stotak! Sicer pa v Ameriki sploh ni slovenskih pisateljev, ker bi kot taki ne mogli živeti. Ameriški, ti so srečnejši, ako morejo svoje proizvode spraviti v tisk. A to se mnogim nikdar ne posreči. Ti se potem nauče zidarske obrti ali kaj podobnega, nekateri pa shirajo od koprnenja. Jasnejšo sli-

ko o nagradah, ki jih dobivajo ameriški pisatelji in o bojih in naporih, predno postanejo pisatelji, vredni nagrad, boste dobili v knjigi “Martin Eden”, ki jo je spisal Jack London.

Enako kot Vi: Smo vseeno prijatelji, kaj ne?

Kritike in protesti.

BARBERTON, O. — Opazke, oziroma grožnje L. Medveška iz Clevelanda, priobčene v 909. števil. Proletarca, so me zelo iznenadile. Ultimatum, da bodo on in njegovi somišljeniki storili potrebne korake pri društvah “Izobraževalne akcije JSZ.” z namenom da se jih pripravi na odstop, se mi ne zdi prav nič časten od L. Medveška.

Ali naj bomo tako rahločutni, da nas bo vrgla s tira že vsaka kritika? L. Medvešek sklepa, da je sodrug urednik Proletarca zgrešil svoj cilj, zato ker je dovolil Siskovičevim kritikam v-list. Zakaj je zgrešil radi priobčevanja teh kritik svoj cilj? Tudi to naj nam L. Medvešek pojasni.

V Siskovičevih kritikah ne vidim ničesar slabega. Preje bodo koristilo kakor škodovale. Kar je v njih vredno vpoštevanja, bo samo v interesu dramatike, ako se prizadeti ravna po njih. Kritike niso nič manj potrebne kot hvale, koristijo pa velikokrat več kot vsaka nezasluzena hvala. Siskoviču odobravam, ker se v svojih kritikah ne ozira na nikogar, pa bil krstni ali bir-manski boter, ter pove to kar misli on da je pravilno. Naši dramski zbori se iz takih spisov lahko veliko več nauče kot pa iz navadnih hvalospevov, v katerih se povzdiguje vse kar nastopi na odru in vsako igro, ki se jo vpripori.

L. Medvešek je menda užaljen, ker misli da se s takimi kritikami blati naselbino in igralski zbor.

Zdi se mi kot tisto pričakovanje v otroških letih. Ko je šel moj rajni oče v Gorico po opravkih, sem naravno pričakoval, da mi prinese kaj lepega. Če se je vrnil praznih žepov in me poleg še okaral radi kakšnega dela, sem bil tudi “hud” kakor so sedaj nekateri radi Siskovičevih kritik. Tudi jaz sem grozil: “Ata, ne bom vam drv cepil!”

Časi teko in v življenju se srečujemo z razočaranji, katera se nam mnogokrat le tako zde. Če se nam postavljajo v napotje destruktivne sile, organizirajmo protisile. Proti nevarnim bacilom je zdravniška veda iznašla protisile, — antiseptična sredstva, serume, antitoksine itd. Sedanji ekonomski red, obsojen smrti, oziroma preminjanju, ima v sebi že kali za novi red, socializem. Povsod je eno gotovo ravnotežje, balanciranje sil.

Kritike so potrebne, ker so poučne, ker nam kažejo hibe in dajejo nasvete kako ne sme biti in kako bi moralo biti. Kritike, če so slabe in krivične, ubijejo same sebe. Če so dobre, se izkažejo za okrepilno sredstvo stvari, kateri so namenjene. Torej ne bojmo se kritik in ne zahtevajmo cenzure. — *Aug. Gabler*.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Popravek.

V kritiki igre “Bratje sv. Bernarda”, priobčena v Proletarcu z dne 19. feb., bi se beseda “nerazumljiva” v zadnji vrsti članka morala glasiti **NERAZUMLJENA**.

Ako v vaši naselbini še ni socialističnega kluba, ga ustanovite. Ako ni v naselbini zastopnika Proletarca, se priglasite vi.

Nekaj o varanju, delu in požrtvovalnosti.

(Prvi del tega dopisa je bil objavljen v štev. 908, drugi v štev. 910. Konec dopisa je objavljen v tej izdaji.)

DETROIT, MICH. — J. Kotarjev zaščitnik Chas. Novak se je Kotarju pritoževal, kako so ga naši sodrugi v Penni izzivali in zahtevali naj jim pove kdo da je in kaj je preje bil. Te zahteve je imenoval provokatorske. Ali se je čuditi delavcem, ako so oprezni? Chas. Novaka so enako vpraševali člani njegove sekcije. Njihov bivši član Vrevich je pripovedoval o dobljenih podatkih z Dunaja, ki jih je poslal baje Zinič, da pride v Ameriko urejevati slovenski kom. list neki Bartulovich. V Novem Svijetu, last bivših komunistov, se je tudi pisalo o tej stvari. Kadar govori Chas. Novak o provokatorjih, naj jih išče v svojem taboru, ne pa psovati delavcev, ki so se žrtvovali za stvar proletariata leta in leta poprej predno je sploh kdo čul o kakšnem misiju, ki čuje na ime Chas. Novak. Gnusno je, kar počno sedaj med seboj boreči se jugoslovanski "komunisti" v Ameriki. Nobena psovka jim ni pregrda, in poslužujejo se celo takih kakršne se smatra da niso za na papir. Kje je danes tista "revolucija", ki so jo pričakovali kakor zadnjič sledbeniki neke verske sekte konec sveta? Edine barikade se najdejo v "Radnikovem" uradu, kjer se med seboj tekmuječi "leadri" naskokujejo drug drugega. Danes je na krmilu ena skupina vodij, čez mesec jo druga strmoglavi in zavlada, posebno ako ima milost strankine eksekutive na svoji strani. Ali je potem kaj čudnega, če slovensko delavstvo noče slediti takim ljudem? Njihov slovenski list ne bi izhajal niti mesec dni, če bi bil navezan samo na podporo slovenskih delavcev. Pravzaprav bi niti ne pričel izhajati, oziroma "Slovenija" bi bila še vedno "Slovenija", ako bi še izhajala. Ako je "D. S." finančno tako trdna kot Fr. Novak pravi da je, čemu potem mile prošnje na hrvatske organizacije W. P. in na društva slovenskih podpornih organizacij? Bila je v finančnih škripcih, kar je bilo vendar poročano, kljub podpori, ki jo je dobivala od calumetske in denverske podporne enote, za katere g. Veranič pravi, da nista katoliški. Zadnja je sedaj "kvitala" Fr. Novakovo "D. S." in si najela frančiškansko "Edinost" za svoje glasilo. Torej ali je bila komunistična "D. S." glasilo katoliških organizacij ali ni bila? Ali se niso vaši pristaši v podpornih društvi povsod zvezali s klerikalci, kadar se je šlo proti socialističnim akcijam?

In glede provokatorjev. Zakaj pa ste šli v Bridgman v Michigan s svojo "podzemsko" konvencijo? Ali niso imeli vladni komunisti tudi tukaj prste zraven? Zakaj ste se jim dali prevariti? Pitali so vas z "radikalnimi" frazami, pa ste jim verjeli. Delavec ki malo misli a je v srcu radikalen, se pusti zavajati takim agentom, zato ker "fajn" in revolucionarno govore. Potem se razočarajo in slovesno razglašajo, da so vsi "leadri" kruki. Vsem je za denar! Zakaj pa se pustiš vleči za nos krukom?

Lenina radi citirate. Naučite se rajše na pamet njegove brošure, v kateri piše o detinskemu, z drugimi besedami, o otročjem radikalizmu. Ameriška Workers' Party je dobila že toliko ukorov iz Moskve radi otročje taktike katero uganja, da bi se že res morali nekoliko naučiti iz izkušenj ako se drugače ne morete.

Mislím, da imam v delavskem gibanju male več vpogleda kot pa naš znanec J. K. Za seboj imamo leta izkušenj, zato nas metalci fraz niso mogli speljati na led. Če se spomnite, smo pravili od vsega začetka, da se bodo takozvani ekstremisti pričeli kmalu lasati med

seboj in danes — pogledjte jih kako se sujejo, razkrinkavajo in zmerjajo!

Dosegli so edino to, da so oslabili socialistično stranko. Ameriškemu kapitalizmu niso v nobenem oziru škodovali, a utrdili so reakcijo in podprli nazadnjaške klike in unijah. O tem bi lahko napisal še cele strani.

Pisal bi lahko npr., kaj misli o kasti ki gospodari nad "Radnikom" bivši komunistični vodja Milan Kirin in drugi. Citiral bi lahko iz njihovih "člankov", v katerih se rabijo izrazi "ščetinarska golida" itd.

Koliko časa še bo to trajalo? Koliko časa bodo še širili svoj razdiralni strup? Po krivdi Cvetkova, Kirina itd., se je med hrvatskim delavstvom ubilo pravo delavsko gibanje, in na pot konstruktivnega dela je prišel fanatizem in blato.

Mi imamo "Proletarca", ki vodi naše delavstvo dvajset let po poti treznega, razumnega dela, po poti smotrene organizacije in prave vzgoje. Ta list je bil zatočišče vseh jugoslovanskih socialistov v Ameriki. Bil je tribuna vseh, ki so se borili proti korupciji v jugoslovanskih organizacijah v tej teželi, vseh, ki so širili luč prosvete. "Proletarec" je zvest tej svoji nalogi. Njegova zgodovina je poštena in čista. Nikoli ni bil "kupljen", ker je služil in služi razredu za katerega je bil ustanovljen. Ko gledamo danes S.N.P.J., imamo zavest, da ji je pomagal priti do stopnje na kateri se danes nahaja Proletarec in članstvo JSZ. Ko smo mi delali, so se današnji ekstremisti nahajali večinoma v taboru nazadnjaštva, ali pa so zasledovali svoje privatne namene. Delali smo dolga leta, sedaj pa prihajajo osebe, ki so se vzele nihče ne ve od kod in so se postavile za naše sodnike.

Zavedni delavci, organizirani v J. S. Z., so bili lojalni delavski stvari, medtem ko mnogi tisti, ki se danes repenčijo v "ekstremnem" taboru na levici detinskega "revolucionarstva", niso bili. Ko smo gradili SNPJ., so nas nekateri teh ekstremistov kritizirali, češ,

"Razvalina življenja"

je drama, ki bo vprizorjena v nedeljo dne 1. marca ob 2:30 popoldne v dvorani Č. S. P. S., 1126 W. 18th St. Spisal jo je F. S. Finžgar. Ljubitelje lepih predstav vabimo, da pridejo na vprizoritev te drame.

Žganje, denar, pohlep po zemlji, sedov, ljubosumnost, nesrečna ljubezen, zločini, to so stvari katerim boste sledili v tej igri. Oče, posestnik žganjarne, ode-ruh, ima hčerko edinko, ki ji želi srečo, in sreča je po njegovih nazorih samo v grabljenju denarja in zemlje. Poroči jo s človekom, katerega ni ljubila, in on zapusti dekle, ki ga je ljubila. In potem sumničenja, govorice, preganjanje nesrečne žene, obupavanje moža, tugovanje zavržene deve, lahkomišljeno pohajkovanje fanta, ki bi delal če bi mu ne iztrgali dekleta, ki jo je ljubil. Nato konec—umor, eksistence do kraja uničene — razvalina življenja se pokaže v vsej svoji grozni obliki. — P. O. kluba št. 1.

da pomagamo utrjevati kapitalistične ustanove. A danes so se sami vrgli na NHZ. in store vse da zavladajo v nji.

Mi imamo "Proletarca" in "Prosveto". Oba lista sta sad in trud našega dela. Prvi služi izključno socialistični propagandi in vzgoji. Drugi je glasilo SNPJ. Dolžnost socialistov je skrbeti, da se Proletarca razširi in da ostane J. S. Z. močna. Le na ta način bo ostala tudi SNPJ. to kar je — podporna organizacija slovenskega delavstva, ki bo le njemu služila. Kako potrebno je da smo na straži, so dokazale zadnje volitve v gl. odbor SNPJ. Pod krinko svobodomiselnosti so se gotovi krogi združili v kampanji proti socialistom in njihovemu glasilu "Proletarcu". Laž za lažjo so izbruhali, a ko se jih je pozvalo na zbor, da povede iz obraza v obraz kar so pisali v svojem listu, jih ni bilo blizu. Pijavke torej čakajo prilike. Delavec, nauči se spoznavati ne samo svoje odkrite sovražnike, ampak tudi "prijatelje", kajti ti so ti v resnici nevarni. Preudari človeka, ki se ti laska in pogled mu v dušo, kadar bo napadal tvojo organizacijo in tvoj list. Dokler bodo našli pristaše, bodo lahko ribarili. Med delavstvom ne delajo odkrito, ampak pod krinkami, najraje pod takimi ki najbolj vlečejo. Vlečejo pa samo pri neukih ljudeh. Poučimo jih in organizirajmo jih v J. S. Z.

Thos. Petrich.

Socialistični shod v Chicagi dobro uspel.

Shoda socialistične stranke v Chicagi, ki se je vršil v nedeljo 22. februarja v Ashland Auditoriumu, se je udeležilo nekaj nad tri tisoč oseb. Predsedoval je B. Charney Vladeck iz New Yorka. Govorili so James Oneal, urednik znanega socialističnega lista "New Leader", Norman Thomas, socialistični kandidat za governorja v New Yorku pri novemberskih volitvah, George Kirkpatrick, svoječasno profesor ekonomije na washingtonski univerzi, sedaj načelnik publikacijskega biroja v uradu socialistične stranke, in Eugene V. Debs. Razen govorov je bilo izvajanih tudi nekaj glasbenih točk.

James H. Maurerja, predsednika Pennsylvanske delavske federacije, ki bi imel govoriti na tem shodu, je zadržala bolezen. Stranki je poslal obširno pismo, v katerem pravi da mu je hudo ker se ne more udeležiti tako važnih konvencij kot so sedanje (konvencije K. P. P. in izredne konvencije soc. stranke). V pismu daje konvenciji razna priporočila. Najvažnejše je, da naj gre soc. stranka v novo stranko le če bo ista delavska stranka s socialističnim programom, katerega bo lahko zagovarjal vsak socialist. Če pa bo nova stranka le reformistična stranka, katera bi hotela vključevati vse sloje, ki radi enega ali drugega vzroka ne soglašajo z republikansko in demokratsko stranko, tedaj naj socialisti koncentrirajo vse svoje sile za razširjenje svoje stranke. Maurerjevo pismo je napravilo na socialistično delegacijo, ki se je udeležila konvencije KPPA., zelo dober vtis.

Na tem shodu bi govoril tudi Morris Hillquit, toda je bil zadržan z delom v važnih odsekih konvencije KPPA.

Pišite po pojasnila tajništvu JSZ. za ustanovitev socialističnega kluba v vaši naselbini, ako ga še nimate.

Blaškotu in Pavliču v Kleinu, Montana.

Ko me je privedla pot agitacije za Proletarca in J. S. Z. v Kansas City, Kans. se mi je pri rojaku Babinu zalesketala milwauška "D. S." Prijazen rojak mi jo je dovolil pregledati, in ker verjamem, da se mora človek do smrti učiti, sem se pri pregledovanju dotične izdaje "D. S." najprvo ustavil na "Izobraževalnem delu". (Čitatelj, ali tudi ti imenuješ tiso kolono v D. S. "izobraževalni del"????) Kdor verjame, da je "Izobraževalni del" omenjenega lista res izobraževalen, ta taji da se zemlja vrti okoli solnca. Ko sem se navžil "izobrazbe" iz "Izobraževalnega dela", sem listal naprej in naletel na dopis iz Kleina, Montana — pravilnejše, napad na mojo osebo, pod katerim sta bila podpisana I. Blaško in L. Paulič (še podpisa urednika "D. S." manjka).

V tretjem odstavku njihovega dopisa pravita, da tisti, "... katere imenuje Žagar ekstremiste, so vedno storili svojo dolžnost kot razredno zavedni delavci in da se borijo vztrajno na podlagi naukov Karla Marksa in Lenina ..."

Radoveden sem, kaj si Blaško in Paulič tolmačita za Karl Marksove nauke. Mar to, da sta tako nesramno in lažljivo napadla mojo osebo? Ali je Marksov nauk napadati socialistično gibanje? Ali ni bil Marks sam član tega gibanja, v katerem se je moral boriti proti fanatikom, sanjačem in utopistom svojega časa? Ali niso razdiralni elementi oslabili in potem vpropastili prvo internacionalo, katero je pomagal graditi K. Marks? Ali vi smatrate za dolžnost "zavednih" delavcev razbijati socialistične organizacije in blatiti poštene borce, ki so svoje življenje posvetili nesebično boju za koristi delavskega ljudstva?

Z vaših tolmačenjem Marksovih naukov ste do danes kapitalističnemu razredu veliko več koristili kakor škodovali. Ali niste pogнали v mlačnost tisoče preje aktivnih delavcev in še več tisočev vrgli v naročje brezbržnosti? In na tisoče delavcev radi te konfuzije danes ne ve kam in kako bi se organizirali. Podobni ste današnjim klerikalnim fanatikom, ki se ravno tako po krivici sklicujejo, da uče Kristusove nauke, kakor se vi, da učite Marksove. Kot bi se zjokal Kristus, če bi prišel danes na svet in videl te svoje propovednike, tako bi se Marks in Lenin nad vami.

V dopisu čitam nadalje: "... Ko je Žagar zvedel, da se nahaja v naselbini večje število razredno zavednih delavcev, jo je popihal predno je prišel v nevarnost sestati se s takimi, ki bi mu povedali nekaj gorke resnice."

Na to zvedita sledeče: Žagar se je sestal z vsemi zavednimi delavci, kar jih je v Kleinu. Da Blaško in Paulič nista zavedna delavca, potrjuje njun dopis. Žagar se ni prav nič bal sestati se z njima, a da se ni, je največ vzrok v tem, da na svoji agitaciji ne zahaja v stanovanja hrvatskih družin, najsibo v Kleinu ali kjerkoli. Če bi pa zastopal tudi kak hrvatski socialistični list, tedaj bi imel vzrok zahajati tudi mednje. Gojim pa upanje, da se prihodnjič, ko me zanes pot v Klein, sestanem tudi z omenjenima.

Nobenega slovenskega delavca se še nisem ognil, tudi ako sem vedel v naprej, da je naš nasprotnik ali celo agitator nasprotne struje. Kamor sem prišel, sem skoraj povsod obiskal tudi zastopnika naše prijateljice "D. S." Kaj bom zvedel od njih, mi je bilo tudi znano: iste stvari, ki jih čitajo v "D. S." To se pravi: kup

psovki proti socialistom in pa dolgo storijo, da so socialisti izdali proletariat, pomorili njegove prave voditelje kolikor so jih mogli doseči in vodili kontrarevolucijo v Rusiji. Tudi Blaško in Paulič bi mi ne povedala drugega kot to, kajti to je kar onadva razumeta pod imenom "Marksovi nauki".

S sklicevanjem na pravila SNPJ. in s pozivi sod. Mikliču, da naj se zagovarja pred društvom, sta se še najbolj osmešila. S sod. Mikličem in njegovo soprogo nismo govorili o društvenih zadevah, ampak o stvareh političnega značaja.

Žagar se ni torej prav nič "usekal", ampak usekala sta se Blaško in Paulič. Da je bilo resnica kar sem pisal je bil dokaz tudi dopis sodruginje Miklič, priobčen v Proletarcu št. 909. In ona je pisala še veliko več kar jaz nisem pisal. Laž, ki sta jo hotela zvaliti name, je ostala pri njima, in če bosta držala besedo, dobi Proletarec \$100, katere sta mu obljubila v slučaju, da se jima dokaže potvarjanje resnice. In dokazano jima je; tega ne bosta mogla utajiti.

Kar se tiče Žagarjeve žage, pa žaga prav dobro. Do danes je našagala, kljub temu da je "skrhana", 500 naročnikov na Proletarca, tri soc. klube, in tudi vas se je prijel, pa še prav močno, kajti drugače ne bi tako zacvillili. V načrtu sem imel, da ko bom vse "požagal" v Kansasu, da bom mahnil z njo naravnost proti Sheboyganu. A tisti napad me je tako podžgal, da sem jo nabrusil in šel z njo tudi po illinoiskih naselbinah.

Anton Žagar.

INFORMACIJE.

RENTON, PA. — Kateri stranki pripada sedanji angleški premier, ki je nasledil socialista MacDonalda, in kako se imenuje? V kakem razmerju je sedanja vlada s komunisti? — A. C.

Sedanji angleški ministerski predsednik je Stanley Baldwin in pripada stranki torijevcev, ki je v Angliji to kar je v tej deželi republikanska stranka. Baldwin je bil ministerski predsednik pred vstopom delavske stranke v vlado in to mesto je ponovno zavzel po zmagi konservativne stranke pri volitvah dne 29. oktobra prejšle leto. Umevno je, da Baldwinova vlada ni naklonjena komunistom in kdor trdi obratno, je v napačnem.

V sedanji angleški zbornici imajo komunisti enega zastopnika. V predzadnji so imeli tudi enega, ki pa je danes v taboru nasprotnikov moskovske internacionale.

Glede stanja političnih strank v Angliji glejte koledar l. 1925 na 37. strani.

Važna konvencija članstva socialistične stranke v Illinoisu.

V nedeljo 8. marca ob 2:30 popoldne se bo vršila v banketni dvorani Ashland Auditoriuma (vhod iz Van Buren St.; dvorana v pritličju) konvencija članstva socialistične stranke v Chicagi in Illinoisu sploh. Razpravljala bo o zaključkih izredne strankine konvencije in sklepala o našem bodočem delu. Prvotno je bilo določeno, da se bo ta konvencija vršila 1. marca, a je bila radi naše dramske priredbe na omenjeni dan odložena na nedeljo 8. marca, da se da prilika udeležiti se jo tudi članstvu slovesnih klubov J. S. Z. v Chicagi.

Ako vam je kaj ležeče na tem, da se "Proletarca" poveča, agitirajte, da se število njegovih naročnikov poveča.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

Za mesec januar 1925

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Prejemki	Gl. stanu stranke	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
ILLINOIS:						
Waukegan	19	1	\$6.05			\$2.10
Virden	20	..	6.00			.60
Springfield	11	3	4.35			1.40
Chicago No. 1....	80	..	24.00			12.30
Nokomis	6	2	2.50			.80
Carlinville	9	2	3.40	19.12	15.30	
INDIANA:						
Universal	35	..	10.50			3.50
Clinton	5	4	2.90	5.50	4.40	.90
KANSAS:						
Arma	6	1	2.15			.70
Edison	3	2	1.60	1.50	1.20	.50
MONTANA:						
Stockett	22	..	6.60	2.75	2.20	2.20
MICHIGAN:						
Detroit	..	..				3.00
OHIO:						
Glencoe	11	2	4.00			1.30
Barberton	50	10	18.50			6.20
Girard	30	..	9.00			3.00
Collinwood	..	7	2.45			1.40
Cleveland	60	..	18.00			6.20
M. at L.	4	..	1.20	21.75	17.40	.40
PENNA:						
Hermine	20	6	8.10			2.60
Avella	4	4	2.60			.80
Sygan	37	..	11.10			3.70
Renton	3	3	1.95			.60
Sloan	5	20	8.50			2.50
Canonsburg	25	..	7.50			2.50
Meadowlands	9	..	2.70			.90
Lloydell	7	4	3.50			1.50
Library	1	4	1.70			.60
Moon Run	22	..	6.60			2.20
Forest City	15	2	5.20			1.70
Verona	6	..	1.80			.20
Cliff Mine	20	10	9.50			1.70
West Newton	9	2	3.40			1.10
M. at L.	4	9	4.95			1.50
Harwick	..	..				.60
Homer City	..	..		31.63	25.30	1.10
WISCONSIN:						
Milwaukee	33	..	9.90			.10
Sheboygan	20	..	6.00	6.62	5.30	1.30
Skupaj						
			613 98	\$218.20	\$88.87	\$71.10 \$74.10

	Rednih	Dualnih	Izjemnih
Znamk na roki 1. jan.....	370	118	121
Prejeli iz gl. stana.....	800	500	...
Skupaj			
		1170	618
Razpečanih tekom meseca	613	98	...
Znamk na roki 31. jan.....			
		557	520

Tajništvo J. S. Z.

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V BARBERTONU, O.

Seje socialističnega kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani samostojnega društva "Domovina" na Mulberry cesti. Apeliram na sodruge, da se redno udeležujejo klubovih sej, ker je vedno kaj zanivega na dnevnem redu. Tiste pa, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, vabim da se nam pridružijo in tako pomagajo v borbi za boljše pogoje življenja in za odpravo kapitalističnega režima samega. **TAJNIŠTVO KLUBA ŠT. 232.**

BREZ NASLOVA

Iskra.

To zimo je bilo v slovenskih naselbinah izredno veliko zabav. Na vseh je igrala "fina" in "izvrstna" godba, postrežba za "suha" grla in "prazne" želodce je bila "kar najboljša," in da ni nihče trpel žeje in lakote, je skrbel "odbor". Vse te zabave so bile znak "napredka".

Urednik "Nove Dobe" se bo mogoče spominjal stare dobe, ko so na naših veselnicah postregli društvam, milim gostom, slavnemu občinstvu ter rojakom in rojakinjam s kranjskimi klobasami, kranjskim kislim zeljem, krofi, poticami, z zlato vinsko kapljico in pivom ki je bilo zares pivo! Takrat so živele še kranjske gospodinje, vzor gostoljubnosti! V vsaki naselbini je bilo nekaj cvetk, nagajive, a vendarle cvetke! Zlati mladi časi! Odlični gostje so se vozili na veselice z luftšifom. Zares, lepo je bilo v tisti stari dobi. A sedaj umiramo, kakor tarna Frank Kerže. Edino kar imamo so napredne naselbine, fino in izvrstno godbo, vsakovrsten material za čejna grla in prazne želodce, Siskovičeve kritike, Medveškove proteste, in igre "Moč uniforme", "Trije ženini", "Špansko muho" in "Petrčkove poslednje sanje".

Prav zares se "potapljam"! Medtem ko se ameriški Hrvatje in Srbi zanimajo za svojo slavno domovino in protestirajo eni proti Pasiču in drugi proti Radiču in se navdušujejo vsaki za svoj mili narod, se ameriški Slovenci mučijo z načrti, kako bi iz svoje največje podporne organizacije zgradili pravo mednarodno enoto. V dosego tega priporočajo, naj bi bila njena pravila tiskana v slovenskem, ameriškem, hrvatskem (v latiniči), srbskem (v cirilici), v poljskem, češkem, ako mogoče v bolgarskem, ruskem in s časoma tudi v nemškem, italijanskem in drugih jezikih. Njene publikacije je ravnnotaka. Potem pa bi se počasi pretopili v ameriško organizacijo z enim poslovnim jezikom. Vsem narodom nudimo svojo prijateljsko roko in želimo, da bi naša organizacija vzela vse poštene osebe vseh narodnosti pod svoje materinsko okrilje. Četudi umiramo, dobri ljudje smo vseeno!

V Chicagi je v nedeljo 15. februarja priredil cerkven pevski zbor "Adrija" koncert, na katerem je med drugim proizvajal tudi "Jeftejevo prisego". Iz "Edinosti" podajam sledeči izčrpek iz poročila o tej priredbi: "Dična 'Adrija' je pela poleg drugih lepih točk tudi 'Jeftejevo prisego', katero je zložil naš slovenski primorski slavček Simon Gregorčič in uglašbil naš mojster Rev. Hugolin Satner. Cel program je bil jako dobro izbran. Otvorila ga je Kufrinova orkestra. Naj takoj omenim, da je ta orkestra dobro delala pri drugem delu, pri zabavi za ples in je bilo ljudstvo jako zadovoljno z njo. Pri overturi, zlasti pri 'Jeftejevi prisegi', je nekolikokrat naravnost pokazila ves efekt skladbe. Oprostiti se jim pa mora, ker to ni glasbena orkestra, temveč samo orkestra za ples. Solospevi in nastopi zborov v drugih točkah pa so bili dobri in občinstvo jim je navdušeno ploskalo. Miss Paulina Janc iz So. Chicage je proizvajale umetne moderne plesne, katerim je mladina burno ploskala, starejši pa takih plesov ne razumejo. Nazadnje pa smo zagledali na odru

še naš otroški orkestra "St. Stephen". Komaj smo jih ugledali, smo se jih zveselili. Glavna točka programa je bila pa "Jeftejeva prisega". Škoda da ni bil orkester kakršen bi moral biti. Zadnja točka programa je bila domači pridelek "Mali kabaret, ali prizor, ki je ugajal in so vsi igralci dobro rešili svoje vloge. Ker je bila priredba v korist slovenski farni šoli, je tudi šolska blagajna precej lep dobiček spravila."

To je izčrpek iz nadvse "zanimivega" poročila o "orchestra" in podobnih rečeh. *Iskra* ni član slovenske fare, pa se mu vseeno "pržmaga", ker je njen pevski zbor, četudi veliko po krivdi "orchestra", tako pokazil celoten koncert. "Orchestra", ki je samo za ples naj se ga ne najema za spremljanje pevskega zborov v skladbah kot je "Jeftejeva prisega". Sicer pa se je v prvi vrsti gledalo na šolsko blagajno, "ki je precej lep dobiček spravila."

"Del. Slovenija" ima zastopnike, ki so že prekopani v grobu. Dajte no, revidirajte enkrat tista imena. Celo živi zastopniki so večinoma mrtvi za list, kaj šele tisti, ki ki so že davno umrli.

Slovenski klub W. P. v Collinwoodu niti po imenu več ne eksistira. Zadnji člani so odstopili vsled razočaranja nad novemberskimi volitvami, ker je dobil Foster tako malo glasov. Vero so jim vzeli tudi rojaki, ki so se povrnili iz Rusije in pravijo da tam ni tako kot tukaj pripovedujejo da je tam itd. Če bi bili vedeli to prej, bi ostali kar tukaj. V kolikor je skrajni revolucionarni duh polegel, se je pa klerikalni toliko bolj dvignil. — Collinwoodčan, ki je bil že vse sorte.

V Frontstownu, Ill., se je ustanovilo društvo S. N. P. J., kateremu so člani dali ime "Slava Bogu". Člani so Hrvatje. Ako bo kedaj kdo njih simuliral, bo to mogoče "v slavo Bogu", toda v škodo SNPJ. Ali ne bi bilo dobro, če bi se pri kandidatih v SNPJ. pazilo tudi na to kakšnega značaja in prepričanja so, ne pa samo

Adami pred Adamom

Pogled v predzgodovinske dobe človeka.
Predavanje, spremljano s stereoptičnimi slikami,

ki se bo vršilo pod avspicijo kluba št. 1 v Chicagi v petek dne 27. februarja ob 8. zvečer v gornji dvorani S. N. P. J., 2657 So. Lawndale Ave. Predaval bo sod. Ivan Molek.—Predavatelj vas popelje pol milijona let nazaj in vam na podlagi neizpodbitnih znanstvenih dokazov pokaže oblike in življenje ljudi, ki so živeli pred in med ledeno dobo in po ledeni dobi v Aziji in Evropi. Ti ljudje so položili temelj poznejšim družabnim organizacijam človeštva, veri in neštetim običajem in šegam, ki se še danes drže civiliziranega človeka. Zelo zanimivo predavanje. Slišati bi ga moral vsakdo, ki še nima znanja o naših divjih prednikih. Vstopnina prosta.

na zdravje? — *Potnik*. (Vaše vprašanje spada v razpravo o pravih SNPJ. Pišite v "Prosveto." — Iskra.)

Koroner Robert Patton v Philadelphiji pravi, da vzame pitje žganja vsaki dan življenje povprečno dvajsetim ljudem. Prvotno je bilo namenjeno, da bo prohibicija vzela življenje žganju, toda človek obrača, žganje pa obrne.

"Daily Worker" očita čikaški "Tribuni" falsificiranje poročil in dokumentov. Kar se tiče falsificiranja, zavijanja in blatenja, si prav brez skrbi lahko sežeta oba lista v roke.

J. Radelj želi staro formo "Proletarca". Čemu, to je povedal v dopisu, ki sem ga bral v Proletarcu pretekli teden. On hoče, da se list poveča in razširi. Pri družjem se mu, kar se tiče zahteve da se ga poveča in razširi.

Frank Novak pravi, da je "Proletarec" "po 20. letih obstanka moralno in financijelno na robu propada." To je žalostno, skoro tako žalostno, kot moralna propast urednika "D. S."

Med stare toda zanimive novice spada tudi ta-le telegram: "Ministarstvo Finansija Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca telegrafski izveštava da je poba vlade na izborima izazvala opšte zadovoljstvo u stranim trgovačkim i bankarskim krugovima. Dinar je odmah pokazao znak porasta."

Ameriški Družinski KOLEDAR

LETNIK
1925

je knjiga, ki bi jo moral čitati vsak delavec v tej deželi, zmožen slovenskega jezika.

"ČAS",

jedina slovenska leposlovna revija v Ameriki. Čas prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne, narodu potrebne razprave in mične slovenske pesmi.

Izhaja mesečno in stane samo \$3.00 na leto, pol leta \$1.50. Pošiljatve naslovite:

"ČAS"

1142 Dallas Rd., N. E.
Cleveland, Ohio.

Boljši bodočnosti nasproti

gre tisti ki hrani — kajti njegovi prihranki mu omogočijo da postane neodvisen.

AKO STE NAMENJENI POTOVATI V STARO DOMOVINO

ne pozabite da je v vašem interesu, ako si nabavite parobrodni listek potom našega parobrodskega oddelka. Zastopamo vse prekomorske črte. Pomagamo vam preskrbeti tudi vse potrebne listine.

Denarne pošiljatve v Jugoslavijo in druge kraje izvršujemo hitro in po ceni. Prekupimo tudi vaše vloge na Jugoslovanskih bankah.

Kapital in prebitek
\$2,000,000.00

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste,
CHICAGO, ILLINOIS.

Premoženje in imovina
dvajset milijonov dolarjev.

Vlagajte svoje prihranke v to silno in čvrsto banko.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ., so vplačala društva, socialistični klubi in posamezniki v januarju kot sledi:

Štev. društva in kraj.	Vsota.
74, SNPJ, Virden, Ill.	\$1.00
47, SNPJ, Springfield, Ill.	1.00
184, SNPJ, Springfield, Ill.	1.00
105, SNPJ, Cherokee, Kans.	3.00
120, SNPJ, Gallup, N. Mex.	2.45
119, SNPJ, Waukegan, Ill.	6.00
88, SNPJ, Moon Run, Pa.	6.00
102, SNPJ, Chicago, Ill.	12.00
318, SNPJ, Baggaley, Pa.	4.00
281, SNPJ, Mulberry, Kans.	1.00
266, SNPJ, Muskegon Heights, Mich.	2.00
344, SNPJ, Sheboygan, Wis.	12.00
244, SNPJ, Kaylor, Pa.	1.50
115, SSPZ, Helper, Utah	1.00
225, SNPJ, Edison, Kans.	1.00
233, SNPJ, Kokomo, Ind.	3.00
209, SNPJ, Nokomis, Ill.	2.00
44, SNPJ, Conemaugh, Pa.	12.00
112, SNPJ, Bearcreek, Mont.	2.00
213, SNPJ, Clinton, Ind.	1.00
245, SNPJ, Lawrence, Pa.	1.50
87, SNPJ, Herminie, Pa.	3.00
404, Homer City, (Luciusboro) Pa.	.50
20, SSPZ, Cleveland, Ohio	1.00
412, SNPJ, Firestone, Colo.	2.91
121, SNPJ, Detroit, Mich.	2.00

64, SNPJ, West Newton, Pa.	18.00
419, SNPJ, Harwick, Pa.	12.00
143, SNPJ, East Helena, Mont.	12.00
86, SNPJ, Chicago, Ill.	1.00
275, SNPJ, Maynard, O.	1.00
138, SNPJ, Canonsburg, Pa.	12.00
176, SSPZ, Harwick, Pa.	3.00
358, SNPJ, Power Point, O.	2.00
131, SNPJ, Chicago, Ill.	1.00

KLUBI J. S. Z. IN POSAMEZNIKI:

45, Waukegan, Ill.	12.00
47, Springfield, Ill.	1.00
69, Herminie, Pa.	1.00
182, Meadowlands, Pa.	.60
1, Chicago, Ill.	2.50
181, Lloydell, Pa.	1.00
37, Milwaukee, Wis.	3.00
Frank Lipar, Miners Mills, Pa.	2.25

Skupaj \$171.21

Sanje starih alkemistov se lahko uresničijo.

Poskusi napraviti umetno zlato so že nad 2000 let stari. Danes seveda vemo, da je iz znanstvenega stališča mogoče pretvoriti prvotne kovine v zlato in da so takorekoč sanje starih alkemistov vendar resnične. Antomična teža živega srebra (201) in zlata (197) nam daje razliko 4, ki predstavlja atomično težo helija. Najnovejši poskusi profesorja dr. Adolfa Miethe v Berlinu kažejo, da je mogoče streti atom živega srebra in iz njega izgnati helij, ampak stroški, ki so s tem v zvezi, so preogromni. Miethe je namreč potrošil \$60,000, da je dobil za en dolar vrednosti v zlatu iz živega srebra. Današnja doba velikih iznajdb je doba vredna življenja. Varujte svoje življenje pred boleznijo s tem, da držite svoj prebavni sistem čist in nezapr s pomočjo Trinerjevega zdravilno grenkega vina. Ta slovita želodčna tonika, napravljena iz cascarya, sagrađe in drugih zelišč in korenin ter rdečega kalifornijskega vina, vživa sedaj 35 leto svojega slovesa. Vprašajte lekarnarja ali trgovca po Trinerjevem cough Sedative, zanesljivem zdravilu proti prehladam, in po Trinerjevem Linimentu, gotovem zdravilu v slučajih revmatizma in nevralgije.

Ali kdo ve, kje se nahaja

JOSEPH POTEPAN, doma iz občine Trnovo, sedaj spadajoča Julijski Krajini? Rojen je bil meseca maja 1879. V Zedinjene države je odpotoval 10. februarja 1905. Prvo pismo sem dobila od njega iz Tollersville, pošta Durant v državi Missouri. Zadnje pismo, ki sem ga dobila od njega je bilo datirano v Porth Gibson, Miss., 26. aprila l. 1913. Nahajal se je tudi v Ashtola, Pa., od kjer sem dobila eno njegovo pismo. Nadalje v Carlisle, Miss., in v Red Lich, Miss. Drugih podtakov od njega nimam. Trudim se že dolgo izvedeti kje se nahaja moj soprog, ali ako se mu je kaj hudega pripetilo, in sedaj se obračam do čitateljev tega lista, da sporoče na uredništvo "Proletarca", kaj vedo o njemu. Za vsako tudi najmanjšo informacijo bom od srca hvaležna. — Alojzija Potepan, Mala Bukovza, pos. Ill. Bisterza, Venezia Giullia, Italia.

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

FRANK MIVŠEK

se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koksa in peska.

924 McAllister Ave.

Phone 2726

Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regali, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

POŠLJITE oglas vaše trgovine ali podjetja v slavnostno izdajo "PROLETARCA", ki izide zaeno s prvomajsko izdajo. Pišite po cenik.

USTAVITE KAŠELJ TAKOJ; VZEMITE SEVERA'S COUGH BALSAM

Pravi odpomoček -- prijetno zdravilo -- 25c in 50c.

Severa's Cold and Grip Tablets

povzročijo takojšnje odpomoč od prehlada. 30c. — Poskusite najprej pri lekarju

Severov Almanah 1925 za razpečavanje v lekarnah, ali pa od

W. F. SEVERA CO., - CEDAR RAPIDS, IOWA

OGLAŠAJTE PRIREDBE KLUBOV IN DRUŠTEV

V

"PROLETARCU"!

"OGENJ"

(Dnevnik desetnije)

spisal H. BARBUSSE

Najznamenitejša povest iz vojaškega življenja tekom zadnje vojne. Cena: Vezana \$1.50; mehko vezana \$1.10. Naroča se pri "Proletarcu".

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA , (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VIANJEVA BEPATICA , (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HISE , (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIZNICA , zbirka povesti in ertic, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA , (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL , (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO , povest, broširana	.45
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE , (VI. Levstik), vezana	1.00
ZELENI KADER , (I. Zorec), povest, broš.	.45
ZGODBE IZ DOLINE ŠENTFLORJANSKE , (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOGIN IN KAZEN , E. M. Dostojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODIJNE PAVLE , (I. Zorec), broširana	.40
ZVONARJEVA HČI , povest, broširana	.65
ZENINI NABE KOPENELE , (Rado Murnik), broširana	.30
SLOVENSKI PISATELJI : FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC , zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ , zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50
PESMI IN POEZIJE : BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoske prevlel I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA , (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA , (Prevel Ant. Dobeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE , (Fran Levstik), vezana	.90
POHOŠKE POTI , (Janko Glaser), broširana	.35
SLUTNJE , (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE , od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana	1.20
STRUP IZ JUDEJE , (J. S. Mačhar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA , poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENCE , (Ante Dobeljak), broširana	.50
SVOJEMU NARODU , Valentin Vodnik, broširana	.25
SLEZKE PESMI , (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TRBOVLJE , (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA , (Vojslav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE , (Oton Zupančič), pesnitve, broširana	.40

IGRE

ANFISA , (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENEŠKI TRGOVEC , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI , (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana	.25
GOSPA Z MORJA , (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASLIJA , drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVADEN ČLOVEK , (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOČ NA HMELJNIKU , (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTIČNE DUBE , (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS , drama s predigro v 3 dejanjih	.50
SEN KRESNE NOČI , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA , (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE : ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatna	.20
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK , (Dr. J. F. Kern)	5.00